

verlieden. In juister
ervormde
et goede,
it; erkent
arlijk een
gevoelden
en weder
vorsteling
zelf het
doleantie
erlang als
voor de
om na
Dat we
nnis nam
V. Groot
Leeuward
in 1834
enomen);
dat de
en eener
on dien
ervormde
tens het
licht en
de Kerk af
e mannen
nog door
t, omdat
recht der
vandaar
ok in dit
heeft. En
de deelde
ter niet,
t, dat we
Kerk te
en te veel
erk moet
at enkele
en, maar
Kerk als
men, dat
de Her-
ging en
meende
druk er
lat in de
te zuivere
oefening
nizer de
waarvan
te wen-

breken. Dat nu heeft de Kerkeraad en schier heel de gemeente van Urum gedaan en ze is daarom niet te laken, maar te prijzen. Ze heeft niet anders gedaan dan wat de Kerk van Wittenberg deed, nadat de Paus het banvonniss over Luther uitsprak en deze Kerk Luther in zijn ambt handhaafde en den band met de Roomsche Kerk verbrak. Wie zulk een Kerk schismatisch noemt, veroordeelt daarmee het grondbeginsel, waaruit de Reformatie is opgekomen. Ook Luther heeft niet eigenmachtig met de Roomsche Kerk gebroken: hij heeft veeleer tot het laatste toe getracht wat men noemt den reglementairen weg te bewandelen. Maar toen de hiërarchische macht hem uit de Kerk bandte, mocht hij, zonder zijn Goddijck recht prijs te geven, voor dit vonnis het hoofd niet buigen. Hij heeft toen openlijk den Pauselijken ban en alle Pauselijke wetsboeken verbrand en daarmee voor goed de gehoorzaamheid aan den Paus opgezegd. Wat men in Luther prijst en verheerlijkt als de groote daad, waardoor hij de Kerk verlost heeft van de Pauselijke hiërarchie, mag in Ds. De Cock en in den Kerkeraad van Urum niet als zonde worden afgekeurd. En evenzoo is het gegaan in 1886. Ook toen is er geen sprake van geweest, dat de leiders der Doleantie eigenmachtig met de Kerk, waartoe zij behoorden, gebroken hebben. Ze hebben veeleer elk rechtsmiddel beproefd om in de Kerk, waartoe zij behoorden, zich staande te houden. Ze hebben geklaagd, geprotesteerd, geappelleerd tot op de Synode toe. En al hebben de Synodale machthebbers zich van de beheerschaastie, te Amsterdam bediend om de aandacht af te leiden van de lidmaten-quaestie, waarom het eigenlijke geding ging, ook hier kan er geen oogenblik twijfel over bestaan, dat de bedoeling geen andere was, dan om degenen, die tegen het modernisme in de Kerk optraden en de Sacramenten heilig wilden houden, uit de Hervormde Kerk te zetten. En toen ter hoogste instantie het banvonniss bekrachtigd werd en de predikanten en kerkeraadsleden te Amsterdam, die voor de belijdenis opkwamen, op de meest onwettige wijze uit hun ambt gezet werden, zou de Kerkeraad en gemeente van Amsterdam ontrouw zijn geweest aan haar roeping, wanneer zij geweest was het hoofd had gebogen. Ze kon en mocht niet anders dan den band verbreken met een hiërarchische macht in de Kerk, die aldus de wettige en trouwe ambtsdragers uit hun ambt afzette. Van een eigenmachtig verlaten der Hervormde Kerk was dus geen sprake. Ze zijn uit de Hervormde Kerk gezet. Zelfs het lidmaatschap der Kerk is hun ten slotte ontnomen.

En evenzeer spreekt het van zelf, dat zoodra zulk een conflict in de Kerk ontstaat, dit conflict zich niet alleen bepaalt tot de plaatselijke Kerk, waar dit conflict ontstaat, maar ingrijpt op het leven van alle andere Kerken, die met zulk een Kerk in verband staan. Zoo was het bij de Reformatie in de 16e eeuw en zoo is het ook gegaan bij de Scheiding en bij de Doleantie. Niet alleen de Kerk van Wittenberg werd voor de keuze geplaatst, of zij het banvonniss over Luther wilde erkennen, maar alle Kerken kwamen voor de vraag te staan, met wie zij nu kerkelijke gemeenschap wilden onderhouden: met de hiërarchische macht, die Luther in den ban had gedaan, of met de Kerk van Wittenberg, die de gehoorzaamheid aan den Paus had opgezegd. Geen Kerk kan in zulk een strijd neutraal blijven. Men moet dan vóór of tegen kiezen. Niet alleen in Duitschland, maar evenzeer in Zwitserland kwam uiteraard die vraag aan de orde. Zwingli en heel de kring der reformatorisch-gezinden in Zwitserland hebben dit gevoeld en zonder omwegen verklaard, dat zij den Pauselijken ban over Luther uitgesproken, niet erkennen. En hoewel de Paus om politieke redenen zich er wel voor wachte, Zwingli en de zijnen in den ban te doen, hoewel zij even openlijk tegen den afschafhandel opkwamen, is juist het banvonniss over Luther uitgesproken de oorzaak geworden, dat ook de Kerken in Zwitserland de gehoorzaamheid aan de Pauselijke hiërarchie hebben opgezegd. Ze hebben niet, als Luther, gewacht, totdat zij uit de Roomsche Kerk werden gebannen. Hun trouw aan de zaak van Evangelie maakte, dat zij moedig en beslist aan de zijde van Luther en de Evangelische Kerken in Duitschland zijn gaan staan en elken band verbroken hebben met den Paus. Het conflict, dat in de Kerk te Wittenberg was uitgebroken, heeft de Reformatie van heel de Kerk ten gevolge gehad.

En indien men kleine met groots dingen vergelijken mag, dan is dit hetzelfde geweest, dat in de vorige eeuw in ons vaderland is geschied. Het is volkomen waar, dat in 1834 en in 1886 volstrekt niet alleen degenen, die door de Synode als ambtsdragers ontzet waren, met hunne gemeente de Synodale organisatie of de „Hervormde Kerk“ hebben verlaten. Ook toen stonden de andere Kerken, de overige ambtsdragers en zelfs de leden der gemeente voor de ernstige vraag, of zij dit onwettige banvonniss zouden erkennen of niet. Er moest een keuze worden gedaan. Men had óf voor deze Synodale beslissing te buigen, maar dan erkende men een vonnis, dat de trouwe Dienaren van Christus trof. Of men weigerde dit vonnis te erkennen, maar dan kon men ook niet langer onder deze Synodale macht zich buigen. De Synode zelf had dit conflict in het leven geroepen. Zij dwong tot een beslissing. En deze beslissing kon, voor wie de onwettigheid van haar banvonniss erkende, geen andere wezen, dan dat men met de Hervormde Synode brak en zich met de uitgebannen solidair verklaarde. Wie het recht om dit te doen ontkent, verklaart heel de Reformatie der 16e eeuw voor een onwettige daad.

Onze Gereformeerde broeders in de

Hervormde Kerk zullen wel doen met deze eenvoudige historische feiten niet telkens uit het oog te verliezen. Ze mogen over de vraag, of men in de Hervormde Kerk blijven mag, een ander oordeel hebben dan wij, maar het oordeel van schismatiek te zijn en eigenmachtig de „Kerk der Vaders“ te hebben verlaten, zal dan niet meer over onze Kerken worden uitgesproken.

Dr. H. H. K.

Kootwicks Scholen

Dankbaar deelen wij mede dat de uitgelote Obligatie Schoolleening Serie A No. 6 groot f 100, aan de Vereeniging is geschonken. Vinde dit goede voorbeeld navolging, waar onze scholen zoo dringend behoefte hebben aan steun.

Ds. J. H. HOUTZAGERS.

Kootwijk.

Voorzitter

Leerstafel.

1. J. H. KUYPER. DE CHRISTELIJKE VERPLEEGSTER. Uitgeverij Maatschappij E. J. Bosch (Bosch), Baarn. In dit boekje van 48 bladzijden heeft Mr. J. H. KUYPER gebundeld haar STANDAARD-artikelen over ziekenverpleging. Hierdoor is aan deze artikelen een langer leven dan van één dag en een invloed, die verder strekt dan de kring der STANDAARD-lezers, verzekerd.

Zoo het een als het ander is maar goed ook. Deze artikelen toch maken aanspraak op „in lang leven en in ruimen lezerskring en inzonderheid aanspraak op den zich al meer uitgebreidende kring van onze Christelijke verpleegsters en ook van haar die het willen worden.

Zij ontleenen die aanspraak aan de omstandigheid, dat Mr. KUYPER de twee kwaliteiten in zich vereenigt, die voor het schrijven over „de Christelijke verpleegsters“ onmisbaar zijn, en wel die van het „Christus“ en die van het „Verpleegster“ zijn. Want zoodra deze schrijfster het onderwerp behandelt vermag het noch de meest lieve christin, die geen verpleegster is, noch de meest geschoolde en van passie voor het vak vervulde verpleegster, die geen christin is.

Er is een aardig verhaal uit de Oudheid van een schilder en een schoenmaker. Van een schilder, die gedoken achter de door hem pas voltooide schilderij welke hij temoontelde, de beoordeelingen der voorbijgangers beluisterde en die, toen een schoenmaker opmerkte, dat het met den schoen van een der figuren niet in den haak was, de fout welke hij begaan had verbeterde. Als daarna de schoenmaker zag wat zijn critic had uitgewerkt en ook aanmerkingen ging maken op het dijen van de figuur, werd niet echter den schilder, die weer achter zijn schilderij gedoken zat, te machtig en verstoord riep hij: „wat boven den schoen gaat, moet de schoenmaker niet beoordeelen.“

Oawillekeurige dacht ik, na gezette lezing van M. J. KUYPER's boekje, aan dit verhaal, en wel, zoodaals het bij onwillekeurige gedachtenverbinding meer gaat, naar „de wet van het contrast.“

Ik kan mij toch moeilijk denken, dat wat ik er in zou willen noemen het „technisch element“ ook door een verpleegster, die geen christin is, niet zou worden beaamd, en even moeilijk kan ik mij denken, dat een christin, die geen verpleegster is, met dat wat ik er in zou willen noemen het „christelijk element“, niet zou instemmen.

Een vanzelfheid is het mij echter te denken, dat een christelijke verpleegster, die op het stuk van opleiding, leerjaren en werkkring ervaring heeft, op al wat in dit boekje staat ja en amen zal zeggen; dat ze, in oogenblikken van ontmoediging, die ook in actieve christelijke verpleging, wel eens doorleefd worden, door er naar te grijpen en te de hertezen weer bevestigd zal worden; en dat zij het ook aan de „jonge zusters“ en „de leezers“, die nog wankelen tusschen actieve-christelijke en actieve-niet-christelijke verpleging, om ten opzichte van de eerste tot vastheid te komen, in handen zal geven.

Na een VOORREDE, waarin de schrijfster toont den juisten blik te hebben op MARTHA en MARIA ook doordacht zij zegt: „Eerst als wij dagelijks als Maria aan Jesus voeten zitten, als wij van Hem ontvangen hebben de kracht om te dienen, zal ons bezien Martha-leven geen verwijt uit „Heeren mond treffen“, behandelt zij haar onderwerp in een drietal hoofdstukken.

Het eerste gaat over: DE OPLEIDING VAN ONZE JONGE MEISJES TOT VERPLEEGSTER. Zij onderscheidt daarbij tusschen „a“ vooropleiding en een eigenlijke opleiding.

Tot de eerste rekent zij: 1e. deugdelijke studie van Gods Woord en onze Gereformeerde Bijbel, 2e. praktische kennis van huishoudelijke vakken, 3e. ontwikkeling van kennis in algemeen en in talenten in het bijzonder.

Tot de eigenlijke opleiding, die op het 20ste jaar moet beginnen, rekent zij de opleiding tot technische en theoretische kennis der ziekenverpleging.

Deze opleiding vereischt drie jaren en behoort, en de schrijfster zegt waarom het behoort, in een Christelijk Ziekenhuis te geschieden.

Het tweede hoofdstuk gaat over ZIEKENHUIS-LEVEN en bepaaldelijk over: zijn voortrechten, rechten, plichten en gevaren.

Het derde over: DE OEDIPLOMEERDE VERPLEEGSTER EN HAAR WERKKRING. „Woorden voor Verpleegsters“ en „Woorden voor Kranke“, ontnomen aan geschriften van Christelijke schrijvers en medici liet Mr. KUYPER op de laatste bladzijden van haar boekje afdrucken.

Ik kan de lezing van dit voor den dienst der barmhartigheid zoo belangrijke boekje, dat zich ook door keurigen schrijft, dan van de familie, onderscheidt en waarvan de onzalig verlicht is met de aardige tekening van „a“ heel serieus naar den kookst-thermometer-kijkende pleegzusterje, wier oranje, uit wit hoek-schrijvende jurk, echter wat zonderling doet, — bijzonder aanraden.

Ook aan ouders onder ons, wier dochters neiging hebben om pleegzuster te worden.

2. VAN TIJDSCHRIFTEN.

a. In de Christelijke Brochurereeks, ONZE ARSENAAL. Zoitphen. J. B. van den Brink & Co. verschenen als No. 3, 4 en 5 van Serie 2 een belangrijke en weergaende studie van Ds. K. SCHILDER onder den titel: TEGENSTRIJDIGHEDEN IN DEN BIJTEL.

Op een der laatste bladzijden schrijft Ds. SCHILDER: „Rondweg en bewust zij toegegeven, dat ons uitgangspunt, de inspiratie van heel de Schrift door den Geest, ook in de kwestie der tegenstrijdigheden, geheel onze beschouwing

beheerscht. De éénheid der Schrift stellen we voorop en van daaruit redeneren we.“

„Voor ongelovigen is deze brochure dan ook allenminst geschreven. Ze zou hen toch niet helpen, zoolang zij niet beginnen te buigen voor het gezag der Schrift.“

„Voor geloovigen slechts is het bovenstaande geschreven. Op de voornaamste punten, waarop de critiek de aandacht vestigde, is de vinger gelegd.“

Als Bijlage van No. 3 en 4 geeft Ds. J. WATERINK: EEN CRITISCHE BESCHOUWING OVER No. 1 en 2: Dr. C. Veltmaat, Bijbelcritiek.

A. TROFFEL en ZWAARD. Tweemaandelijck Tijdschrift. Uitgegeven door en onder Redactie van het Comité tot verspreiding van de confessionele beginselen. Uitgave: N. V. Boekdrukkerij v.h. L. v. Nifker H. Leiden.

In Afh. 2 van Jaarg. 22: Een studie van I. W. J. ADDINK: „God en Zijn Naam.“

Van W. TH. BOISSEVIN: „Wie zijn schuldig aan den Kruisdood van Jesus?“ En dan het tweede stuk van een artikel „Herinneringen op kerkelijk en godsdienstig gebied uit de dagen der Doleantie“, waarin de Schrijver A. VAN AMSTEL, toont, dat voor de juiste waardeering van een gebeuren op kerkelijk en religieus gebied nog iets anders en meer noodig is dan een zich in zijn bewustzijn terug brengen van het beeld, hetwelk men zich in zijn jeugd, uit niet dan bij den buitenkant blijvende waarnemingen had gevormd.

a. Dr. A. V. VELDHUIZEN. NIEUWE THEOLOGISCHE STUDIËN. J. B. Wolters. — Groningen, Den Haag, Jaargang II. Afh. II.

Opent met THEOLOGISCHE BRIEVEN VAN PROF. F. E. DAUBANTON. In den 1ste, aan Prof. Dr. A. V. VELDHUIZEN: „één Avondmaalbeker daarom zooveel bekere als Avondmaalgangers“, een brief, pijnlijk en geestig zoodaals DAUBANTON ze kan schrijven, bepleit hij, op lang niet onvoldoende eronden, het gebruik van afzonderlijke bekere.

Prof. V. NIS bespreekt er ZENDINGSLITERATUUR. Prof. W. J. AALDERS onder DOGMATICA, de Christelijke dogmatiek van Dr. G. VELLINGA, en onder den titel: UIT DE KAARTENKAST bespreekt de Redacteur nieuw verschenen lectuur.

d. STEMMEN DES TIJDS. Utrecht. G. J. A. Ruys.

In het April Nr. geeft L. E. het slot van haar novelle: DE STERKSTE. Prof. Dr. SLOTEMAKER DE BRUINE een artikel: LESSEN UIT AUSTRALIE. Van Dr. D. J. HAMBURGER: AANGIFTE VAN BERMETTELIJKE GELACHTERZAKEN.

Dr. J. DE GROOT schijft er over: DE TOEKOMST VAN PALESTINA EN DE JODEN, en Prof. Mr. P. A. DIEPHENHORST leverde er zijn ECONOMISCHE KRONIEK.

G.

Hoogenbirk.

Boheme. Vereeniging van de Gereformeerde en Lutherische Kerk.

Terwijl men in Duitschland nog niet weet, welke weg op kerkelijk gebied moet ingeslagen worden, is er in Boheme en in de landen die daarmee verbanden zijn, een nieuwe kerkelijke toestand geschapen. Dit wekt onze belangstelling omdat de verandering, waartoe de politieke revolutie aanleiding gaf, een Gereformeerde Kerk betreft en wij de in Boheme getroffen regeling in menig opzicht waarachtwend is.

Op 17 en 18 December 1918 had in Praag een algemeene kerkvergadering der Zechische-Evalgische uit Boheme, Moravie en Silezie plaats. De vergadering werd gehouden in het Praagse stadhuis, terwijl een vertegenwoordiger van den Minister van Onderwijs en van de stad Praag, de rector der Universiteit, afgevaardigden der Hervormde Kerken, van de Vrije Gereformeerden en van de Baptisten Kerk, aanwezig waren. De vertegenwoordiger van den Minister van Onderwijs verklaarde verschenen te zijn om de wenschen der vergadering te vernemen teneinde deze dan aan zijn lastgever te kunnen overbrengen. Ook gaf hij de verzekering, dat de verhouding tusschen Kerk en Staat in den geest van de democratie en van den vooruitgang zoo geregeld worden. Deze woorden betekenen niet veel. Maar als men weet dat de president van den staat de heer Masaryk is, kan men hopen dat de verhouding tusschen Kerk en Staat op een voor de Kerk welwillende manier zal geregeld worden. Masaryk is van huis uit Roomsch, doch ging tot de Gereformeerde Kerk over. Hij wordt voor een ernstige, hoogstaande persoonlijkheid gehouden. In een rede bij de aanvaarding van zijn ambt sloot hij zich nadrukkelijk bij de woorden van den laatste Bohemisch-Moravische bisschop, Johan Amos Comenius (1592—1671) aan.

In de vergadering waren 121 gemeenten door 208 afgevaardigden, d.w.z. meer dan drie vierden van alle Evangelische gemeenten van Zechische-nationaliteit in Boheme, Moravie en Silezie, vertegenwoordigd, en wel derhalve die de Augsburgische Confessie (de Lutherische) als zij de Helvetische Confessie (de Gereformeerde) als hunne belijdenis erkennen. In het vroegere Oostenrijk werden de Gereformeerden en Lutherische kerken steeds respectievelijk A. C. (Augsburgische Confessie) en H. C. (Helvetische Confessie) genoemd.

Deze voor Boheme historische kerkvergadering terug tot het begin der reformatie in Boheme en besloot tot een vereeniging van de beide kerken voor zoover zij tot de Zechische nationaliteit kunnen gerekend worden. Zonder te letten op de historische ontwikkeling sedert het edict van tolerantie van Keizer Jozef II, nam men de Bohemische Confessie van het jaar 1578 en de Broederconfessie van 1682 aan, als uitdrukking van de historische en geestelijke saamhoorigheid met de Zechische reformatie, gelijk het in het besluit der vergadering luidt.

Enige moeilijkheid leverde het vinden van den naam der nieuwe vereenigde kerk op. Ten slotte besloot men den naam van „Evangelische Broederkerk“ aan te nemen.

Of het ernstig met het aanvaarden van een belijdenis die meer dan drie eeuwen geleden opgesteld werd, gemeend is? Uit de onderhandelingen die aan deze kerkelijke vergadering vooraf gingen, blijkt, duidelijk, dat een groot deel van de leidende persoonlijkheden tegenover de belijdenisschriften der vaders staan gelijk een schrijver in een kerkelijk maandschrift het uitdrukte. Deze schreef woordelijk: „Zij — namelijk de genoemde belijdenisschriften — zien op ons met het staar oog van een lijk. Zij hebben niets meer tot ons te zeggen en wij niets meer tot hen.“ Het vereenigende moment in deze kerkvergadering is het rationale, dat de kloof tusschen orthodox en modern moet overbruggen.

Uit de door deze vergadering genomen besluiten vermelden wij nog de volgende: De nog op te stellen Kerkenordening zal consequent volgens presbyteriaal-synodale beginselen en naar de grondstelling dat vrouwen en mannen dezelfde rechten in de kerk hebben, worden uitgewerkt. Hoe het een met het ander in overeenstemming te brengen is, verklaren wij niet te verstaan.

Er werd ook besloten tot het stichten van een centrale Kerkkas. Staaende de vergadering werd reeds voor 42,000 kronen geteekend. Dit getuigt wel van de eijvaardigheid der leden. Maar deze zal ook noodig blijken, want de „saatsactementen“ die de predikanten der beide Kerken genoten, zijn door de nieuwe regering ingetrokken.

Uitendijk heeft het niet veel verandering in het dorp gebracht. Het huis van den kleermaker is weer opgebouwd, wat minder mooi dan vroeger. Maar overigens is alles vrij wel bij het oude gebleven.

Uitendijk zie ik. Want wie in de harten kon lezen zou bespeurd hebben, dat die bij sommigen geheel anders gestemd waren dan vroeger. Allereerst was het zoo bij baas Peter en Kees zijn voormaligen leerjaren. De vijandschap van Kees was geheel geweken; het leed ook dat de baas er over droeg. De laatste had, gelijk de Schrift zegt, vurige kolen gehoopt op het hoofd van den eerste. Kees was tot inzicht gekomen van zijn verkeerdheid, en had zijn boezen weg verlaten. Dat had hij niet uit zichzelf. De Heere had de gesprekken geregend met

zijn vroegeren patroon en met den predikant die beiden hem trouw bezochten, en over wier woorden hij nu ernstig wilde nadenken. Want zijn hart was onder Gods zegen ontvankelijk gemaakt door de liefde, hartelijkheid en opoffering hem betoond. Zoo werkte alles mee, ook de oude goetdardigheid, die nu bij den jongen man weer boven kwam. Kort gezegd, er kwam volkomen verzoening tot stand. Baas Peter en Kees werden vrienden die voortaan elkaanders welzijn zochten. Ook de ouders van Kees veranderden geheel, nu zij den smid recht hadden leeren kennen en hoogschatten.

Met meêr-rein in het dorp ging het evenzoo. Haadden zij tot nog toe den smid geminacht of bespot om zijn vroomheid, thans hadden zij gezien dat zulk een vrome ook wat dorst en volbracht, als hij zijn naaste er mee diende. Voortaan was baas Peter de geachte en gewilde man bij velen, en werden zijn diensten ook veel begeerd. Zoo had de Heere het zichtbare vuur van het brandende huis gebruikt om de vlammen van toorn, haat en spot in menig hart te blusschen.

Toen het jaar waarvan wij boven spraken verloop was, keerde Kees tot zijn ouden patroon terug. Met dezen en met den opzichter uit de fabriek was dit besproken en goed gevonden, zoodat geen van allen ontevreden was. Menig-en die er van hoorde, verbaasde zich dat Kees zoo gedaan had. Maar hij zeide:

„Baas Peter is van mij gedient, ik heb hem veel kwaad berokkend, en mag thans wel het goede voor hem zoeken. En dat kan ik niet beter doen in zijn dienst, nu hij mij zoo'n grooten dienst heeft bewezen en de Heere alles ten beste heeft geschikt.“

Er kwamen nog meer veranderingen die verbeteringen waren. Voor de oude vrienden kreeg Kees andere en ware, die hem sterkten op het goede spoor. De sterke drank werd geheel ter zij gezet, en niet meer de herberg maar de kerk trouw bezocht.

Ook hier gold het woord des Heeren: Ik maak alle dingen nieuw. Bij de vernieuwing des harten was dat begonnen, en zoo kwam een vernieuwing van heel het leven, waarvoor baas en knecht God konden danken.

HOOGENBIRK.

Boheme. Vereeniging van de Gereformeerde en Lutherische Kerk.

Terwijl men in Duitschland nog niet weet, welke weg op kerkelijk gebied moet ingeslagen worden, is er in Boheme en in de landen die daarmee verbanden zijn, een nieuwe kerkelijke toestand geschapen. Dit wekt onze belangstelling omdat de verandering, waartoe de politieke revolutie aanleiding gaf, een Gereformeerde Kerk betreft en wij de in Boheme getroffen regeling in menig opzicht waarachtwend is.

Op 17 en 18 December 1918 had in Praag een algemeene kerkvergadering der Zechische-Evalgische uit Boheme, Moravie en Silezie plaats. De vergadering werd gehouden in het Praagse stadhuis, terwijl een vertegenwoordiger van den Minister van Onderwijs en van de stad Praag, de rector der Universiteit, afgevaardigden der Hervormde Kerken, van de Vrije Gereformeerden en van de Baptisten Kerk, aanwezig waren. De vertegenwoordiger van den Minister van Onderwijs verklaarde verschenen te zijn om de wenschen der vergadering te vernemen teneinde deze dan aan zijn lastgever te kunnen overbrengen. Ook gaf hij de verzekering, dat de verhouding tusschen Kerk en Staat in den geest van de democratie en van den vooruitgang zoo geregeld worden. Deze woorden betekenen niet veel. Maar als men weet dat de president van den staat de heer Masaryk is, kan men hopen dat de verhouding tusschen Kerk en Staat op een voor de Kerk welwillende manier zal geregeld worden. Masaryk is van huis uit Roomsch, doch ging tot de Gereformeerde Kerk over. Hij wordt voor een ernstige, hoogstaande persoonlijkheid gehouden. In een rede bij de aanvaarding van zijn ambt sloot hij zich nadrukkelijk bij de woorden van den laatste Bohemisch-Moravische bisschop, Johan Amos Comenius (1592—1671) aan.

In de vergadering waren 121 gemeenten door 208 afgevaardigden, d.w.z. meer dan drie vierden van alle Evangelische gemeenten van Zechische-nationaliteit in Boheme, Moravie en Silezie, vertegenwoordigd, en wel derhalve die de Augsburgische Confessie (de Lutherische) als zij de Helvetische Confessie (de Gereformeerde) als hunne belijdenis erkennen. In het vroegere Oostenrijk werden de Gereformeerden en Lutherische kerken steeds respectievelijk A. C. (Augsburgische Confessie) en H. C. (Helvetische Confessie) genoemd.

Deze voor Boheme historische kerkvergadering terug tot het begin der reformatie in Boheme en besloot tot een vereeniging van de beide kerken voor zoover zij tot de Zechische nationaliteit kunnen gerekend worden. Zonder te letten op de historische ontwikkeling sedert het edict van tolerantie van Keizer Jozef II, nam men de Bohemische Confessie van het jaar 1578 en de Broederconfessie van 1682 aan, als uitdrukking van de historische en geestelijke saamhoorigheid met de Zechische reformatie, gelijk het in het besluit der vergadering luidt.

Enige moeilijkheid leverde het vinden van den naam der nieuwe vereenigde kerk op. Ten slotte besloot men den naam van „Evangelische Broederkerk“ aan te nemen.

Of het ernstig met het aanvaarden van een belijdenis die meer dan drie eeuwen geleden opgesteld werd, gemeend is? Uit de onderhandelingen die aan deze kerkelijke vergadering vooraf gingen, blijkt, duidelijk, dat een groot deel van de leidende persoonlijkheden tegenover de belijdenisschriften der vaders staan gelijk een schrijver in een kerkelijk maandschrift het uitdrukte. Deze schreef woordelijk: „Zij — namelijk de genoemde belijdenisschriften — zien op ons met het staar oog van een lijk. Zij hebben niets meer tot ons te zeggen en wij niets meer tot hen.“ Het vereenigende moment in deze kerkvergadering is het rationale, dat de kloof tusschen orthodox en modern moet overbruggen.

Uit de door deze vergadering genomen besluiten vermelden wij nog de volgende: De nog op te stellen Kerkenordening zal consequent volgens presbyteriaal-synodale beginselen en naar de grondstelling dat vrouwen en mannen dezelfde rechten in de kerk hebben, worden uitgewerkt. Hoe het een met het ander in overeenstemming te brengen is, verklaren wij niet te verstaan.

Er werd ook besloten tot het stichten van een centrale Kerkkas. Staaende de vergadering werd reeds voor 42,000 kronen geteekend. Dit getuigt wel van de eijvaardigheid der leden. Maar deze zal ook noodig blijken, want de „saatsactementen“ die de predikanten der beide Kerken genoten, zijn door de nieuwe regering ingetrokken.

Uitendijk heeft het niet veel verandering in het dorp gebracht. Het huis van den kleermaker is weer opgebouwd, wat minder mooi dan vroeger. Maar overigens is alles vrij wel bij het oude gebleven.

Uitendijk zie ik. Want wie in de harten kon lezen zou bespeurd hebben, dat die bij sommigen geheel anders gestemd waren dan vroeger. Allereerst was het zoo bij baas Peter en Kees zijn voormaligen leerjaren. De vijandschap van Kees was geheel geweken; het leed ook dat de baas er over droeg. De laatste had, gelijk de Schrift zegt, vurige kolen gehoopt op het hoofd van den eerste. Kees was tot inzicht gekomen van zijn verkeerdheid, en had zijn boezen weg verlaten. Dat had hij niet uit zichzelf. De Heere had de gesprekken geregend met

zijn vroegeren patroon en met den predikant die beiden hem trouw bezochten, en over wier woorden hij nu ernstig wilde nadenken. Want zijn hart was onder Gods zegen ontvankelijk gemaakt door de liefde, hartelijkheid en opoffering hem betoond. Zoo werkte alles mee, ook de oude goetdardigheid, die nu bij den jongen man weer boven kwam. Kort gezegd, er kwam volkomen verzoening tot stand. Baas Peter en Kees werden vrienden die voortaan elkaanders welzijn zochten. Ook de ouders van Kees veranderden geheel, nu zij den smid recht hadden leeren kennen en hoogschatten.

Met meêr-rein in het dorp ging het evenzoo. Haadden zij tot nog toe den smid geminacht of bespot om zijn vroomheid, thans hadden zij gezien dat zulk een vrome ook wat dorst en volbracht, als hij zijn naaste er mee diende. Voortaan was baas Peter de geachte en gewilde man bij velen, en werden zijn diensten ook veel begeerd. Zoo had de Heere het zichtbare vuur van het brandende huis gebruikt om de vlammen van toorn, haat en spot in menig hart te blusschen.

Toen het jaar waarvan wij boven spraken verloop was, keerde Kees tot zijn ouden patroon terug. Met dezen en met den opzichter uit de fabriek was dit besproken en goed gevonden, zoodat geen van allen ontevreden was. Menig-en die er van hoorde, verbaasde zich dat Kees zoo gedaan had. Maar hij zeide:

„Baas Peter is van mij gedient, ik heb hem veel kwaad berokkend, en mag thans wel het goede voor hem zoeken. En dat kan ik niet beter doen in zijn dienst, nu hij mij zoo'n grooten dienst heeft bewezen en de Heere alles ten beste heeft geschikt.“

Er kwamen nog meer veranderingen die verbeteringen waren. Voor de oude vrienden kreeg Kees andere en ware, die hem sterkten op het goede spoor. De sterke drank werd geheel ter zij gezet, en niet meer de herberg maar de kerk trouw bezocht.

Of de aanwezigheid van afgevaardigden uit Hervormde, Vrije Gereformeerde en Baptistische Kerken enkel sympathiebetuiging geweest is voor de nieuwe kerkformatie, of dat de kerken die zij vertegenwoordigden, ook begrepen zijn in de nieuwe kerkformatie, konden wij uit het verslag van de vergadering te Praag niet opmaken. Volgens ons is het eenig lichpunt in deze vergadering, dat ook de moderneren gevoeld hebben, dat zonder belijdenis een kerkelijk samenleven onmogelijk is, al staat daar tegenover dat de moderne groep, voordat de vergadering „aankwam, die belijdenis voor een doode letter verklaard heeft.

Zouden die moderneren niet beter gedaan hebben met zich zelfstandig te organiseren? Of hebben zij zich daartoe onmachtig gevoeld en gedacht: een positieve belijdenis kan ons toch niet deren omdat zij niet gehandhaafd zal worden? Wat daarvan zij, de moderneren in Bohemen hebben, door zich aan te sluiten en leiding te geven aan een kerkformatie die tot grondslag een bepaalde Christelijke belijdenis nam, te kennen gegeven, dat een kerk zonder vasten vorm niet bestaan kan.

Wij betwijfelen echter zeer, of ook de nieuwe kerkformatie een groote kracht ten goede voor het Bohemische volk zijn zal.

WINKEL.

Boheme. Vereeniging van de Gereformeerde en Lutherische Kerk.

Terwijl men in Duitschland nog niet weet, welke weg op kerkelijk gebied moet ingeslagen worden, is er in Boheme en in de landen die daarmee verbanden zijn, een nieuwe kerkelijke toestand geschapen. Dit wekt onze belangstelling omdat de verandering, waartoe de politieke revolutie aanleiding gaf, een Gereformeerde Kerk betreft en wij de in Boheme getroffen regeling in menig opzicht waarachtwend is.

Op 17 en 18 December 1918 had in Praag een algemeene kerkvergadering der Zechische-Evalgische uit Boheme, Moravie en Silezie plaats. De vergadering werd gehouden in het Praagse stadhuis, terwijl een vertegenwoordiger van den Minister van Onderwijs en van de stad Praag, de rector der Universiteit, afgevaardigden der Hervormde Kerken, van de Vrije Gereformeerden en van de Baptisten Kerk, aanwezig waren. De vertegenwoordiger van den Minister van Onderwijs verklaarde verschenen te zijn om de wenschen der vergadering te vernemen teneinde deze dan aan zijn lastgever te kunnen overbrengen. Ook gaf hij de verzekering, dat de verhouding tusschen Kerk en Staat in den geest van de democratie en van den vooruitgang zoo geregeld worden. Deze woorden betekenen niet veel. Maar als men weet dat de president van den staat de heer Masaryk is, kan men hopen dat de verhouding tusschen Kerk en Staat op een voor de Kerk welwillende manier zal geregeld worden. Masaryk is van huis uit Roomsch, doch ging tot de Gereformeerde Kerk over. Hij wordt voor een ernstige, hoogstaande persoonlijkheid gehouden. In een rede bij de aanvaarding van zijn ambt sloot hij zich nadrukkelijk bij de woorden van den laatste Bohemisch-Moravische bisschop, Johan Amos Comenius (1592—1671) aan.

In de vergadering waren 121 gemeenten door 208 afgevaardigden, d.w.z. meer dan drie vierden van alle Evangelische gemeenten van Zechische-nationaliteit in Boheme, Moravie en Silezie, vertegenwoordigd, en wel derhalve die de Augsburgische Confessie (de Lutherische) als zij de Helvetische Confessie (de Gereformeerde) als hunne belijdenis erkennen. In het vroegere Oostenrijk werden de Gereformeerden en Lutherische kerken steeds respectievelijk A. C. (Augsburgische Confessie) en H. C. (Helvetische Confessie) genoemd.

Deze voor Boheme historische kerkvergadering terug tot het begin der reformatie in Boheme en besloot tot een vereeniging van de beide kerken voor zoover zij tot de Zechische nationaliteit kunnen gerekend worden. Zonder te letten op de historische ontwikkeling sedert het edict van tolerantie van Keizer Jozef II, nam men de Bohemische Confessie van het jaar 1578 en de Broederconfessie van 1682 aan, als uitdrukking van de historische en geestelijke saamhoorigheid met de Zechische reformatie, gelijk het in het besluit der vergadering luidt.

Enige moeilijkheid leverde het vinden van den naam der nieuwe vereenigde kerk op. Ten slotte besloot men den naam van „Evangelische Broederkerk“ aan te nemen.

Of het ernstig met het aanvaarden van een belijdenis die meer dan drie eeuwen geleden opgesteld werd, gemeend is? Uit de onderhandelingen die aan deze kerkelijke vergadering vooraf gingen, blijkt, duidelijk, dat een groot deel van de leidende persoonlijkheden tegenover de belijdenisschriften der vaders staan gelijk een schrijver in een kerkelijk maandschrift het uitdrukte. Deze schreef woordelijk: „Zij — namelijk de genoemde belijdenisschriften — zien op ons met het staar oog van een lijk. Zij hebben niets meer tot ons te zeggen en wij niets meer tot hen.“ Het vereenigende moment in deze kerkvergadering is het rationale, dat de kloof tusschen orthodox en modern moet overbruggen.

Uit de door deze vergadering genomen besluiten vermelden wij nog de volgende: De nog op te stellen Kerkenordening zal consequent volgens presbyteriaal-synodale beginselen en naar de grondstelling dat vrouwen en mannen dezelfde rechten in de kerk hebben, worden uitgewerkt. Hoe het een met het ander in overeenstemming te brengen is, verklaren wij niet te verstaan.

Er werd ook besloten tot het stichten